

Šiame numeryje:

Po baltiškųjų studijų konferencijos: pokalbis su dr. Tomu Remeikiu. Grįžkime dar į mėnulį: tarp dvejų erdvės eros sukaktuvinių metų. Kristaus kančių vaidinimai Oberammergau šią vasarą. Šventas Kazimieras Pietų Amerikoje. Iš Lietuvos pogrindžio poezijos. Jonas Jurašas Broadwayjaus scenoje. Grandiozinė Picasso paroda New Yorke. Studija apie Mykolą Krupavičių. Nauji leidiniai.

Kertinė Parastė

Pobaltiškųjų studijų konferencijos Pokalbis su dr. Tomu Remeikiu

Kaip žinome, birželio mėn 5 — 8 d. Georgetown universitete, Washington, D.C., vyko Baltiškųjų studijų puoselėjimo draugijos (The Association for the Advancement of Baltic Studies — AABS) septintoji konferencija. Ji ir vėl sutraukė didelį būrį mokslininkų ir aplamai baltiškoms studijoms besidominčių tarp tautinės auditorijos. Aprėpiant gana skaitomas sritis, konferencijoje buvo skaityta gausybė paskaitų, diskutuotos įvairios problemos simpoziumuose ir šiaip pranešimuose. Visa tai detalai aprašyti ir pateikti mūsų skaitytojams laikraščiuose puslapiuose tiesiog nebeįmanoma. Tačiau praieiti negirdomis taipgi negalima. Todėl užkalbinome iš konferencijos grįžusį dr. Tomą Remeikį, pateikdami jam kelis klausimus. Iš jo atsakymų aiškėja konferencijos apimtis, jos pobūdis, prasmė ir kai kurios korektūros.

Susidomėjimas baltiškoms studijomis, atrodo, nemažėja. Kokios šio reiškinio priežastys?

— Manau, kad šiandieną galima teigti, jog baltiškos studijos yra išplėtinusios akademiniame pasaulyje tiek Šiaurės Amerikoje, tiek ir Vakarų Europoje. Vis tiek reikia pasakyti, kad bent šiame kontinente dar visai neseniai taip nebuvo. Dėmesys ir pripažinimas baltiškųjų studijų, kaip svarbios ir prasmingos studijų sferos, atsirado pagrindinai dėl dviejų priežasčių. Pirmiausia nurodymas tautinis — demokratinis judėjimas Sovietų Sąjungos tautų tarpe, prasidėjęs su maždaug 1970 m., ypač ryškus Lietuvoje. Amerikos akademikai ir politinis elitas staigiai pajuto, kad jų suvokta Sovietų Sąjunga kaip vienaalytė valstybė neatitinka tikrovės. Baltiškos studijos, kartu su kitų tautų studijomis, tad tapo svarbus reikalas realiai politinei analizei. Antra priežastis — nemažai skaičiaus specia-

listų, su bent daliniu interesu baltiškoms studijoms, akademinis subrendimas maždaug 1960-ųjų metų dešimtmetyje. Ši akademikų karta neturėjo kalbos tradicijų, ryšių ir kitokių užtvarų ir akademinių pasaulių, kurias sutiko vyresnioji mūsų mokslininkų — humanitarų karta ir kuri savo darbu pagrindinai pasiliko savo išeivijos ir savo tautos kontekste. Šiandieną problema yra — kaip toliau išlaikyti šią jau užsieninė baltiečių mokslininkų kartą, besidominčią baltiškaja problematika, jungti pačius jauniausius mokslininkus. Sakau problema, nes daugumas šių specialistų yra baltistai tik dalinai, iš to duonos nevalga. Yra todėl svarbu, kad čia AABS vadovai išlaikytų akademinių lygį ir gyvastingumą, siekiant šias intelektualines pajėgas mobilizuoti mūsų tautų labui.

— Kurios baltiškųjų studijų sritys pastarajame suvažiavime buvo labiausiai dėmesingos tiek paskaitininkų, tiek publikos prasmė?

— Suvažiavimo programa, galėtume išsireikšti, tam tikras šiu- pinys. Iš programos matyti, kad rengėjai siekė pabrėžti dvi ar tris temas. Pirmiausia, keletas sesijų buvo skirta etninio identiteto ir išsilikimo klausimams. Nei vieno iš šių sesijų neteko dalyvauti, todėl negaliu ir nuomonės apie jų lygį ir pasisekimą pareikšti. Antroji tema, kuri buvo vystoma suvažiavime — tai, kaip kas vadina, "Kruvinosios dešimtmečio" studijos. Tai svarbi ir aktuali tema, kuri dar laukia išsamiosios analizės. Nors 1940 - 41 metų laikotarpis, ypač jo diplomacija, yra plačiai išnagrinėta, vokiečių okupacija yra dar tik pradėta studijuoti. O pokarinis stalininis periodas yra daugiau pažįstamas tik iš rezistencijos stu-

(Nukelta į 2 psl.)

ALEKSANDRAS RADZIUS

Šie 1980-ji metai įterpti į dvejų erdvės eros sukaktuvinių metų tarpą. Tad gera proga vienu žvilgsniu žvilgtelti ir abi sukaktis, vieną praėjusią, kitą dar ateinančią. Pati svarbiausia iš jų — žmogaus nusileidimas mėnulyje. Pirmą sukakto lygiai 10 metų nuo to epochinio įvykio. Ateinančiais, t.y. 1981 metais, sulauks 20 metų, kai JAV oficialiai pasirijo dar 60-ųjų metų deka-

doje mėnulį pasiekti. Šiaip ar taip sakym, bet rusai, 1957 m. spalio 4 d. paleidę orbiton patį pirmąjį žmogaus rankų darbo satelitą, tapo erdvės eros pradininkais. Tai buvo smūgis amerikiečiams, kurie, būdami daug pranašesni technologikai, būtų galėję bent penkeriais metais anksčiau išsauti erdvės pirmąjį dirbtinį satelitą. Deja, amerikiečių politikai, valdantįjį piniginius resursus, nesuprato tokio žygio reikšmės ir nematė jokios praktiškos naudos. Rusų Sputnikas sukūrė visuomenę ir politikų ambicijas. JAV pasijuto pažemintos. Sujudo šokti erdvės su 1955 metais pradėtu Vanguard projektu. Ir tik už dvejų mėnesių po rusų žygio, kada jie jau buvo paleidę erdvės ir antrąjį Sputniką su pirmuoju jų "kosmonautu" šunėliu Laika, amerikiečiai gruodžio 6 d. šovė erdvės savo Vanguard raketą. Deja, kelionė truko vos 2 sekundes.

Raketa, per plauką kistelėjusi, čia pat susmuko. Rezultatas dar labiau pagilino žaidimą — 2:0 rusų naudai. Ir tik 1958 m. sausio 31 d. amerikiečiams pavyko pagalios paleisti orbiton savo pirmąjį satelitą Explorer 1, kurio debiutas buvo gana sėkmingas. Jis atrado vadinamąjį Van Allen radiacijos žiedą, kuris supa mūsų planetą. Bet JAV pasijuto esančios erdvės lenktynėse su rusais. Reikėjo juos pasivyti ir pralenkti. Todėl prezidentas John F. Kennedy 1961 m. gegužės 25 d. paskelbė, kad sausį žmogaus nusikraidinimas į mėnulį ir jo grąžinimas žemėn būsiąs tautinis amerikiečių uždavinys ir jis turės būti pasiektas iki 1970 metų. Tai buvo didžiausia koordinuota programa pasaulio istorijoje ir nepaprastai sėkminga. Tikslas buvo beveik pusnėjęs, anksčiau pasiektas, kai astronautas Neil Armstrong, įmynęs pirmą pėdą mėnulyje, nustebe: "One small step for a man, one giant leap for mankind".

Mėnuliui pasiekti programa, vadovaujama NASA (National Aeronautics and Space Administration), buvo vykdoma labai atsargiai, apdairiai ir metodškai, atskirom sta-

Apollo 16 astronautas mėnulyje, kapsulės šešėlyje. Prieky, beveik fotografijos centre matyti didelė, komplikuota ultravioletinių spindulių foto kamera, kuria buvo fotografuojama mėnulio padangė su visomis žvaigždėmis, įskaitant vandens debesų ir kitų dujų erdvę. Šiuo aparatu padaryta daugiau kaip 180 nuotraukų. Kamera užstoja kiek toliau stovintį mėnulio automobilį, o pačioj kairėj matyti JAV vėliavą.

GRĮŽKIME DAR Į MĖNULĮ

Tarp dvejų erdvės eros sukaktuvinių metų

Pirmoji televizijos transliacija iš mėnulio ir pirmoji žmogaus žingsniai jo paviršiuje. Šį neryškų vaizdą televizijoje stebėjo daugiau kaip 900 milijonų žmonių visame pasaulyje. Centre Apollo 11-jo mėnulio leidimosi kapsulė, dešinėje matyti astronauto Neil Armstrong baltas silueta. Jis ką tik įsėmė mėnulio žemėn JAV vėliavą, kurią irgi galima įžūrėti į kairę nuo astronauto.

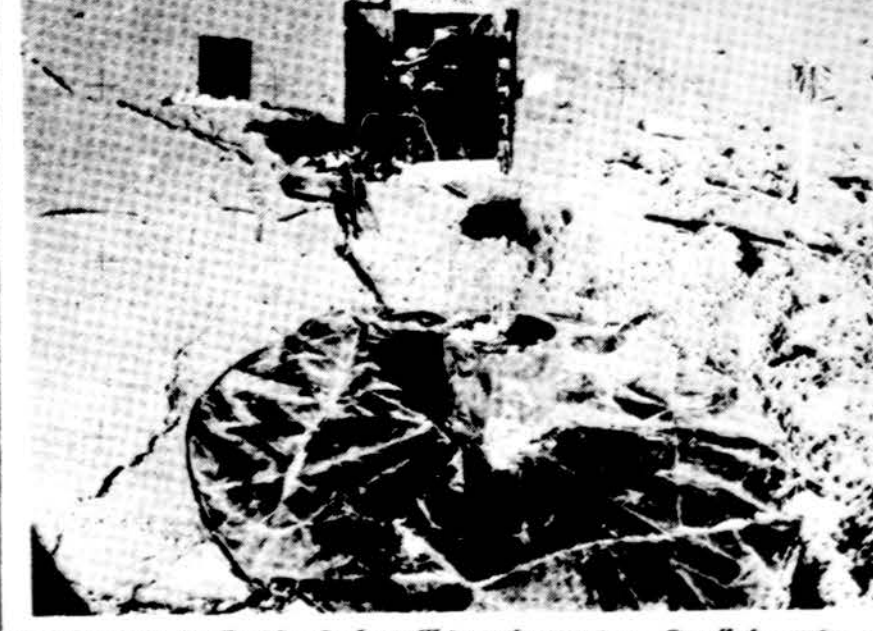
dijom. Prie tikslo buvo einama dviem frontais iš karto. Vienu frontu buvo vystoma galimybė mėnulį pasiekti, kitu — pažinti mėnulio erdvės lenktynėse su rusais. Reikėjo juos pasivyti ir pralenkti. Todėl prezidentas John F. Kennedy 1961 m. gegužės 25 d. paskelbė, kad sausį žmogaus nusikraidinimas į mėnulį ir jo grąžinimas žemėn būsiąs tautinis amerikiečių uždavinys ir jis turės būti pasiektas iki 1970 metų. Tai buvo didžiausia koordinuota programa pasaulio istorijoje ir nepaprastai sėkminga. Tikslas buvo beveik pusnėjęs, anksčiau pasiektas, kai astronautas Neil Armstrong, įmynęs pirmą pėdą mėnulyje, nustebe: "One small step for a man, one giant leap for mankind".

Mėnuliui pasiekti programa, vadovaujama NASA (National Aeronautics and Space Administration), buvo vykdoma labai atsargiai, apdairiai ir metodškai, atskirom sta-

boratorijas žemių cheminei sudėčiai analizuoti. Fotografijų iš Surveyor kapsulių gauta daugiau kaip 86.000. Be to Surveyor projektas įrodė, kad mėnulio paviršius esąs saugus nuryšileisti. Lunar Orbiter, kaip jau pats pavadinimas sugestijuoja, nesileido ant mėnulio. Kapsulės sukosi orbitoje aplink mėnulį ir fotografavo jo paviršių iš kiek galima arčiau. Tikslas buvo nufotografuoti visą paviršių, susipažinti su visomis jo detalėmis, kad galima būtų parinkti tinkamas vietas astronautams nusileisti. Misiją atliko, kiekvienas Lunar Orbiter buvo numestas ant mėnulio, kur jis sudužo, kad netrukdytų kitoms vėliau paleistoms kapsulėms.

Lygiagrečiai su mėnulį tyrinėjančiomis kapsulėmis buvo vystoma ga-

Surveyor kapsulės jau leidosi ant mėnulio paviršiaus, turėjo mechaniskus kastuvėlius mėnulio žemei kast, o kai kurie iš jų ir mažas la-

Prieky matyti Apollo 16 mėnulio paliktas seismometras. Pavelsio centre, už seismometro kontrolės aparatas. Kairėje mažesnėje dalyje — jėgos generatorius, varomas plutonijais.

Apollo projektas, kuriuo JAV astronautai aplankė mėnulį ir ten pasisvečiavo, atveždami mokslo žmonėms nemažai dovanų.

Kaip tą mėnulį, artimiausią žemės kaimyną ir palydovą, o drauge ir gana tolimą (vidutinis atstumas 238,000 mylių arba 380,000 km.) pasiekti, buvo nemažai svarstoma. Pirmasis pasiūlymas buvo pastatyti didžiulę raketą, vadinamą Nova. Ji iškeltų erdvėlaivį, kuris nusileistų ant mėnulio paviršiaus ir vėl atgal sugrįžtų. Šis metodas vadinamas "direct ascent". Antrasis pasiūlymas vadinosi "Earth - orbit rendez-vous". Erdvėlaivis būtų sumontuotas iš dalių, paleistų orbiton aplink žemę keletos mažesnių raketų, ir tada pasuktų mėnulio link. 1962 metų pabaigoje NASA apsisprendė už trečią metodą, vadinamą "lunar orbit rendez-vous". Čia raketą iškelia Apollo erdvėlaivis, kuris, priartėjęs prie mėnulio, įeina orbiton aplink jį. Tada atsiskiria kapsulė, vadinama "lunar module", ir su dviem astronautais nusileidžia ant mėnulio paviršiaus. Trečias astronautas pasilieka vadinamojo "command module", kuri ir toliau skrieja orbitoje.

Pirmasis Apollo erdvėlaivis paleistas 1966.11.26. Tai buvo tik bandomasis suborbitinis skridimas. Sekantieji penki skridimai irgi buvo bandomieji orbitoje aplink žemę be astronautų. Tik Apollo 7 paleistas žemės orbiton su trim astronautais 1968.11.22. Apollo 8 leido astronautams tų pačių metų XII.21-27. iš arčiau pažvelgti į mėnulį. Tuo metu Frank Borman, James A. Lovell ir William A. Anders pirmą kartą įėjo mėnulio orbiton ir apskrido jį 10 kartų.

Apollo 9 buvo paleistas orbiton aplink žemę su trim astronautais, o Apollo 10-sis vėl aplankė mėnulį, aplink kurį orbitoje skriejo dvi su puse dienos, o astronautai pratinosi leisti mėnulį. Tik pratinosi, bet dar nemušileido.

Šie visi skraidymai jaudino ir stebino visuomenę ir visą pasaulį. Bet ypač stebino tas momentas, kada Apollo 11 astronautai Neil A. Armstrong ir Edwin E. Aldrin nužengė ant mėnulio paviršiaus, ir žmogaus koja pirmą kartą palietė kitą dangaus kūną. Viso pasaulio televizijos ir radio aparatai buvo užgulti, ir žmonės stebėjosi tuo nepapratu žygiu, didžiausiu žmonių istorijoje. Žmonija gal net daugiau buvo įelektrinta, negu tada, kai prieš 12 metų rusai šokiravo vakariečių savuoju Sputniku. Juk jie technologikai taip toli buvo atsilikę nuo amerikiečių. O štai — pirmasis dirbtinis satelitas. Pirmas satelitas, tai pirmas. Užginčyti tą faktą būtų nesąmonė. Bet mėnulio jie pasiekti taip ir nepajėgė.

Apollo 11, istorinis amerikiečių erdvėlaivis, nusileido ant mėnulio Ramybės jūroje (Mare Tranquillitatis), keletą mylių nuo nustatytos taikinio. Tai įvyko 1969 m. liepos 20 d., penkiais mėnesiais anksčiau, negu prez. J.F. Kennedžio nustatytas terminas. Prieš tą terminą mėnulį dar aplankė ir Apollo 12, nusileisdamas Audrų okeane (Oceanus Procellarum) tų pačių metų lapkričio 19 d. vos keletos šimtų jardų atstume nuo Surveyor 3, kurio dalis astronautai atgabenę žemėn iš tirti.

Toliau mėnulį sėkmingai lankė Apollo 14, 15, 16 ir 17 astronautai. Kiekvieno skridimu vis ilgiau buvo vaikščiojama mėnulio paviršiuje, vis daugiau jo žemių bei uolų par-

(Nukelta į 2 psl.)

Kristaus kančių vaidinimai šią vasarą

Šių metų gegužės 18 d. prasidėjo Kristaus kančių vaidinimai Oberammergau kaime (Vokietijos Bavarijoje), kaip jo gyventojų įžada dėl maro epidemijos, ištikusios kaime 1634 metais. Taigi jau visai nebetoli 1984-ji, kai sukaks 350 metų nuo įžadų pradžios, nuo kada Pasijos vaidinimai kartojami kas dešimt metų. Šmet jie truks keturis vasaros mėnesius, bus atliekami beveik kasdien (iki rugsėjo 28 d.), iš viso daugiau šimto spektaklių.

Vaidinimų apimtis

Kadangi Kristaus kančių vaidinimai yra senojo Oberammergau kaimo kolektyviniai įžada, tai už juos yra atsakingi ne tik parapijos klebonas ir kaimo - valsčiaus taryba, bet ir visi gyventojai. Iš jų ir parenkami visi reikalingi ir tinkami vaidinimo atlikėjai. Šmet iš 4.827 gyventojų, vaidinimuose dalyvauja 1.800 asmenų, neįskaitant net vaikų, kurie mirčių scenose dalyvauja kaip statistai tarp suaugusiųjų statistų.

Tie Kristaus kančių vaidinimai pareikaluoja daug aktyvių dalyvių ir todėl, kad grynai vaidybines scenas pagal Evangelijas būna sujungtos choro giesmių, kuriose apmąstoma Kristaus kančia, arba orkestro muzikinių įrašų. Šiems kolektyvams reikia arba įvairiais instrumentais grojančių muzikantų, arba geros klausos ir gerų balsų giedorių. Šiems atlikėjams jau neužtenka eilinių repetitijų, bet jau reikia ir atitinkamo mokslo. Žinoma, visa milžiniško spektaklio sunkenybė gulė ant vaidinimų režisieriaus pečių ir antroje vietoje ant Evangelijos asmenų — Jėzaus, Marijos apaštalių, vyriausiojo Izraelio kunigo, Piloto, Erodo ir kitų atlikėjų. Norėdami sau tinkamas vaidintojų roles laimėti, kai kurie tam ruošiasi kelerą metų, nevengdami kartais asmeninės aukos. Siemetinių vaidinimų režisierius Hans Maier su Pasijų tradicija yra susigijęs nuo pat vaikystės. Dar vaikas jis vaidinimuose dalyvavo kaip statistas, 1950 ir 1960 metais jis giedojo chore, o 1970 metais jis jau buvo tuometinio režisieriaus pirmasis padėjėjas.

Nuomonių skirtumai dėl teksto

Siemetiniai Oberammergau vaidinimai įvyks pagal tradicinį kun. Aloizo Daisingerio tekstą, dėl kurio prieš 3-4 metus buvo nemažai diskusijų ir kitokio triukšmo. Tarp priekaištų jam svarbiausias buvo neva antisemitizmas, nes kaltė dėl Kristaus nužudymo vaidinime primetama visai žydų tautai. Buvo girdėti balsų, tariančių, jog žydai agituoja, kad tikintieji nebevyktų į Oberammergau vaidinimus. Buvo priekaištaujama ir dėl muzikinių papildų, esą muzika pasenusi, per saldi, sukurta mokytojo (Roko Dedlerio 1815 m.), o ne kokio žymaus kompozitoriaus. Buvo siūloma A. Daisingerio vaidinimą pakeisti barokinio sukūrimo Rosnerio Pasija. Nepatenkintiems tradicinio teksto nuraminti ir atsakingiesiems Oberammergau piliečiams supažindinti su Rosnerio misterija 1977 metais per ilgas repetitijas buvo paruoštas bandomasis vaidinimas pagal Rosnerio tekstą ir suvaidintas keturis kartus, kad visi kaimo - miestelio gyventojai ir pakviesti įvairūs svečiai - kritikai susidarytų savo nuomones apie siūlomą Pasiją.

Po šio bandomojo Rosnerio Pasijos vaidinimo savivaldybės rinkimuose 1978 m. į Oberammergau tarybą buvo sudaryta du blokių kandidatų, kurių vieni, jei bus išrinkti, žadėjo palaikyti Daisingerio Pasiją įžadinam 1980 m. vaidinimui, o kiti siūlomą Rosnerio tekstą. Per balsavimus

Scena iš Oberammergau Kristaus kančių vaidinimų Vak. Vokietijoje.

Oberammergau tarybos daugumą laimėjo tradicinio, Daisingerio Pasijos šalininkai, atstovaujant miestelio gyventojų didžiūmą. Todėl miestelio taryba nutarė šiais 1980 m. vaidinti senąjį tekstą, įnešus į jį kai kurių pataisų, siūlytų per diskusijas.

Pakeitimai ir pagerinimai

Siemetinio Kristaus kančių vaidinimo režisierius, skaptuotojas H. Maier buvo taip pat tradicinio teksto šalininkas. Jam atrodė, kad Oberammergau Pasijos vaidinimas nėra eilinis, pusiau pramoginis spektaklis, lyg koks nors show, bet krikščioniškas Išganytojo kančią skelbiantis išpažinimas kaip įžadas. Taip pat ir Evangelijų skelbiami faktai — pakankamai dramatiška medžiaga vaidinimui. Jame įpinta muzika su giesmėmis taip pat tinkama. Šitaip manė ir režisieriaus suda-

ryta specialioji komisija, kuri vis apšvietimą, įvesdindamas galintus. Su jos pritarimu H. Maier į Daisingerio tekstą įvedė kai kurių pataisų, pirmiausia jį sutrumpindamas bent valanda.

Todėl šios vasaros Pasijos vaidinimai truks tik penkias su puse valandų, neskaitant pertraukos pietums. Šmet bus sušvelninta ir žydų neapykanta Jėzui ir jo mįsiai. Todėl Piloto teisme nebe visa minia žvėriškai šauks prieš Jėzų: „Nukryžiuok jį“. Šitoje pačioje scenoje iš 600 izraelitų bent dvidešimt šauks: „Paleisk jį! Jis nekaltas!“

Siemetinis Pasijos vaidinimo režisierius H. Maier yra padaręs sceninių pakeitimų. Pirmiausia visų vaidintojų apranga visai atnaujinama ir suprastinama, turbūt pašalinant ankstybesnių vaidinimų margumą drabužiuose. Antra, susitaręs su miestelio ta-

ryba, jis žymiai pagerino scenos apšvietimą, įvesdindamas galintus elektros prožektorius ir stiklo stogu uždengdamas sceną. Jos perspektyva pasiliks atvira ir natūralų gamtovaizdį su kalneliais, bet bus galima vaidinti ir lietingomis dienomis. Kai dangus bus apsiniaukęs, bus galima įjungti scenos prožektorius. Ypač jie bus reikalingi vidaus scenoms (sakykim Paskutinei vakarienei), kurios seniau būdavo vaidinamos prie tos pačios dienos šviesos.

Skačiuojama, kad į šios vasaros Oberammergau vaidinimus suplaks apie pusantro milijono žmonių, nes jau dabar mažai belikę neužsakyti įėjimo bilietų. Kas šmet į juos nebeateks, neturėtų nusiminti, nes už keturių metų gali įvykti jubiliejiniai vaidinimai, prisimenant 350 metų nuo pirmųjų 1634 metų įžadų vaidinti Kristaus kančią kas dešimt metų. J. Gr.

Šventas Kazimieras Pietų Amerikoje

Vartau Vytauto Antano Dambraus (JAV ambasados patarėjo Salvadore) parašytą pirmą ispanų kalba knygą apie mūsų šventąjį Kazimierą. Tai nedidelė, bet labai turininga knyga, nes joje randame visą, kas iki šiol buvo mūsų ir svetimų istorikų apie šv. Kazimierą rašyta. Ją trumpu žodžiu palydi Apaštališkasis nuncijus San Salvadore, o taip pat kun. A. Perkumas, Venecuelos lietuvių kapelionas, kuris šia proga pažymi, kad 1972 m. Karake, prie Kristaus bažnyčios fasado buvo pakalta šv. Kazimiero garbei paminklinė lenta su tokiu įrašu: „Lietuviai maldauja šv. Kazimierą melstis už Venecuėlą ir už lietuvių tautą“. Kartu su ja buvo įmūryta dėžutė su šventojo relikvijomis ir truputį Lietuvos žemėlį, simbolizuojančią tautos skausmą ir viltį: skausmą dėl jos religinio ir tautinio persekiojimo ir tautinio bei religinio prisikėlimo viltį. Knygoje gausu mūsų ir italo Carlo Dolci šventojo paveikslų, tik gaila, kad jie, o taip pat ir kitos iliustracijos ne visai tinkamai spaus-tuvės atliktos.

Lietuvės skaitytojas V. Dambraus knygoje neris nieko, kas jam nebūtų žinoma apie šv. Kazimierą iš mūsų istorikų ir biografų jau anksčiau paskelbtų darbų. Tačiau jam, o pirmiausia ir visiems knygų autoriui, kyla klausimas kaip šv. Kazimieras pateko į tolimos Venecuelos mažą miestelį, kuris prieš du šimtus metų (1783) buvo pavadintas jo vardu (San Casimiro de Guiripa).

Norėdama rasti tikrą atsakymą, autorius nuyko į tą miestelį. Čia trumpai papasakosiu, ką jis ten patyrė.

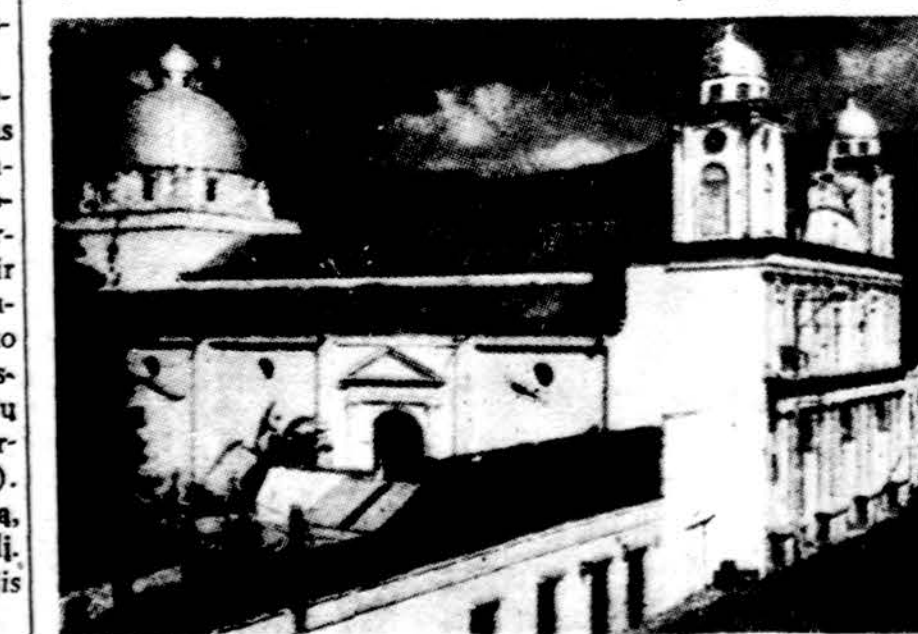
San Casimiro miestelis turi 7.000 gyventojų. Jis stovi 500 linkėje. Beveik natūralaus dydžio šventojo paveikslas esąs atsiųstas iš Ispanijos kolonijos laikais. Kovą 4 d. švenčiama labai iškilmingai visą savaitę. Eina procesija su nešamu šv. Kazimiero paveikslu, vaizduojančiu vargšų duodantį duoną. Parapičiai labai gerbia šventąjį, kuris padaręs keletą stebuklų ir jiems suteikęs įvairių malonių.

P. GAUCYS

aukštumoje, supamas žalių kalnų ir džiaugiasi beveik amžino pavasario klimatu. Apylinkės gyventojai augina kavą, vaisius ir daržoves. Šv. Kazimiero bažnyčia esanti imponuojanti, didelė ir graži. Iš lauko ir viduje balta. Didysis altorius balto marmuro su šv. Kazimiero paveikslu. Jį pati didžiausia visoje plačioje apy-

Šv. Kazimiero statula San Casimiro de Guiripa bažnyčios didžiajame altoriuje.

Šv. Kazimiero bažnyčia jo vardo vietovėje — San Casimiro de Guiripa Venecueloje, Pietų Amerikoje.

Apie šv. Kazimiero parapijos įsteigimą V. Dambraus pateikia tokius duomenis. Steigimo akte rašoma, kad 1783 m. vyskupas Marti, lankydamas tolimas ir kalnuotas vietas, rado didelę gyvenvietę, iš kurios artimiausia bažnyčia tegalima pasiekti jai, visą dieną jojant. Atsivėlgdamas į tai ir į tikintųjų dvasinę gerovę, nutarė įsteigti parapiją 1.100 gyventojų, kurią pavadino šv. Kazimiero de Guiripa vardu. Pirmasis klebonas pasiūlė įrengti altorių, kur buvo laikomos mišios. Vėliau buvo pastatyta koplyčia, kuri 1820 m. per žemės drebėjimą sugriuvo. Tada buvo ryžtasi pastatyti mi-

Iš Lietuvos pogrindžio poezijos

MYKOLAS ŠILAITIS

ant nušalusio jurgino
žvilgsno šerkšno cherubina.

SUGRĮŽIMAS

prie motulės šiltos
prisiglaudžia vaikai,
ir nuo laimės šitos
apšerkšnija plaukai,

už langų dar viena,
palydėta vargais,
iškelia diena,
niekada nepareis,

ši pasaulio diena
su džiaugsmu ir skausmu
Dievo Tėvo lange
lauks ateinant visų.

išsitiesus alsuoja
rūškana lyguma,
spindi žemiškas rojus,
obelis ir mama,

iš pavasario žiedo
nekalto žygsenos
liko atminčiai dienos
prieš aušrinus sapnus,

pušų gryčioje gimę
droviais pievų vaikais,
nešam ilgesio žymę
betonuotais takais.

tylios piemenio dienos,
gyvulių laukuos,
rugiųjūtės razienuos
bado hojas sapnuos.

negalėkit manęs,
nors ir vargiai atrodau,
nevaisinkit nei vynu, nei vaisiais,
leiskit man pasakyti vieną žodį:
— Tėve, Tėve, aš vienišas baisiai...

Negalėkit manęs,
aš nevertas pagailos —
paklydimas kaip sapnas buvo,
pajutau, kad ne duonos ištroškau,
pajutau, kad gerumo.

TRYŠ DEDIKACIJOS

sėsierims iš dzūkiško kaimo

šitoks liūdnas ūkanotas
drėgnas vienkiemis ruduo,
šviečiant alkanam mėnuliui,
miega šuliny vanduo,
senos knygos ir žurnalai,
atminimų madrigalai,
laiko dulkėmis nukloti,
nuskaidrėja vakare,
prie Madonos skaitaus veido
nuoskaudas visiems atleidom —
vienkiemiuose viešpatuoja
Išganytojo dvasia,

Henrikui Radauskui atminti

atminkit poetą —
kai vasaros vėjai
fontanų vaivorykštėm žais,

atminkit poetą —
kai lietūs kris skausmo lašais
į parkus, kelius, į balkonius,
į delnus vaikams vašingtono,

atminkit poetą —
kai vėtros raudos virš cikagos,
oranžui saulėlydžio degant,
virš juodo akmens silueto,

atminkit poetą —

draugams

fregatų šešeliais
per miegančią žolę
palaukėm atplaukia
žiojų barkarolė;

užmikit, užmerkit
akių kasdienybę,
jau Dievo pasaulis
daiktuose sužibo,

ištirpo lediniai
sielų okeanai,
nusilenkė budeliai
dangui ir žemei.

bedugnėse ginklai
ir nuodėmės ten,
į atomus skyla
šūrupas Moditen*)

ir siaubas, ir kraujas,
kalėjimų vėsa —
tėra tik mirazas,
tikta netiesa

*) moditen — B. preparatas, naudojamas baudžiamojoje psichiatrijoje.

SV. PRANCIŠKŲ ASYŽIETŲ PAMININT

skausmu į paukščio širdį smigo
aštri bekravė geležis,
laiba rugiagėlė palinko —
dangaus užtarymo prašys,
melsvu kaip rojus žiedo grožiu
uždengs numirėlių akis
— jį pervėrė ne blogio ietis, —
per Dievo teismą pasakys,
— paukštelį prikalė prie kryžiaus
kaip Dievo Sūnų ant kalvos,
spindėjo saulėmis Asyžius
nuo švento kraujo šilumos.

(„Pastogė“, Nr. 1)

Grįžkime į mėnulį

(Atkelta iš 2 psl.)

kiančią sumenkinti amerikiečių laimėjimus. Skelbė jie, kad amerikiečiai visai be reikalo siunčia žmones į mėnulį ir rizikuoja žmonių gyvybėmis. Esą, vietoj žmonių galima pasiųsti tik instrumentus, kurie tą patį pasiektų ir sugrįžtų pargabę mėnulio žemių bei akmenų.

Ir kai JAV užbaigė Apollo 17-jo savo žygį mėnulin, rusai dar toliau tęsė savo pastangas. Norėdami patvirtinti savo propagandos teisingumą, jie paleido Luna 16, kuri 1970 m. rugsėjo 20 d. nusileido ant mėnulio paviršiaus, į Mare Fecunditatis, ir už keturių dienų grįžo, pargabėdama namo vos 100 gramų (0,2 svaro) mėnulio žemių. Luna 17 tą pačią metų lapkričio 17 d. nugabeno mėnulį vadinamąjį Lunachod 1-ji, automatinį vežimą.

Marti buvo gerai susipažinęs su šventojo gyvenimu, nes jau XVII šimt. šv. Kazimieras buvo įtrauktas į visutinę Katalikų Bažnyčios liturgiją, o brevijoriuje buvo šventojo maldų tekstai, kuriais, spėjama, vysk. Marti žavėjosi. San Casimiro miestelis liūdija apie to li nukeliavusį mūsų šventojo garšą, jo dorybes, o taip pat ir anų laikų Lietuvą.

15 d. per nepilnus penkis mėnesius sugebėjo nuvažiuoti 37 kilometrų keliu Le Monnier kraterio viduje. Luna 23 nusileido 1974 m. lapkričio 6 d. Bandė grįžti mėnulio paviršių, bet grįžtai sugedo ir jokių pavyzdžių pargabenti negalėjo. Luna 24 1976 m. gegužės mėn. įleido savo grįžtą mėnulio žemėn iki pusės metro gylio ir pargabeno ploną ilgą cilindrinį žemių pavyzdžių.

1964 - 70 metų laikotarpį rusai leido erdvėn ir Zond erdvėlaivius. Zond 1 buvo paleistas į Venerą, o Zond 2 į Marsą. Ryšiai nutrūkus, misijos nepasiekė. Abu Zondai paklydo tamiam erdvės miške. Likusieji Zondai orientuoti mėnulio link. Nei vienas jų netipė ant paviršiaus, tik pasisukinėjo aplink, fotografavo mėnulį iš priekio ir iš užpakalio. Iš viso paleisti aštuoni Zond erdvėlaiviai.

Kaip matome, rusų pastangos mažai teatinės vaisių, nors jie anksčiau pradėjo ir ilgiau tęsė. Manoma, kad rusai nėra atsakę užmojo pasiekti mėnulį. Gal vieną dieną ir jie išlaipina savo kosmonautus ties kurio nors krateriu. Bet anksčiau minėtajai propagandai rusai įrodė, kad jokie instrumentai žmogaus nepavadoja ir nepavado. Taip pat įrodė, kad jie 60-ųjų metų dešimtyje nebuvo pajėgūs žmogų nugabinti mėnulį ir jį saugiai sugrąžinti žemėn.